

Ensiapuohje epilepsia-kohtauksen sattuessa

Tietoa epilepsia-kohtauksista

- Epileptisellä kohtauksella tarkoitetaan ohimeneviä aivotoinnin häiriöitä, jotka johtuvat poikkeavasta purkauksellisesta aivosähkötoinnasta.
- Epilepsiasta puhutaan vasta, kun henkilöllä on taipumus saada kohtauksia toistuvasti ilman altistavia tekijöitä.
- Epilepsia-kohtauksia on hyvin monen-tyyppisiä. Kohtaustyyppiin tunnistaminen on tärkeää, jotta lääkäri voi tarvittaessa määrätä oikeanlaisia epilepsialääkettä ja antaa sopivia neuvoja ja ohjeita.
- Yleisimpiä epilepsia-kohtaustyyppejä ovat **yleistyneet tajuttomuus-kouristuskohtaukset** (toonis-klooniset), **monimuotoiset paikallisalkuiset** (kompleksit partiaaliset kohtaukset) ja **poissaolo-kohtaukset** (absence). Näihin kaikkiin kohtaustyyppihin liittyy joko täydellinen tai osittainen tajunnanmenetys. Oikein annettua ensiavusta voi olla suurta hyötyä.
- Ensiavun tärkein tehtävä on estää potilasta satuttamasta itseään. Epilepsian ensiapu ei vaadi mitään erityistaitoja. Auttajan on ennen kaikkea pysyttävä rauhallisena. Tajuttomuuskouristuskohtauksen aikana henkilö saattaa huutaa. Tästä ei tarvitse huolestua, sillä kohtaukseen ei liity kipuja, vaan äänen aiheuttaa ilman purkauminen ulos keuhkoista.
- Pitkittynyt epileptinen kohtaus (uhkaava status epilepticus) on tilanne, jossa epileptinen kohtaus pitkittyy reilusti yli viiden minuutin tai kohtaukset toistuvat niin tiheästi, ettei henkilö toivu niiden välillä. Status epilepticus on hätätilanne, jossa henkilö tulee toimittava hoitoon välittömästi. Pitkittynyt epilepsia-kohtaus voidaan hoitaa tehokkaasti ambulanssissa ja/tai sairaalassa annettavalla lääkityksellä.
- Vaikeahoitoisissa epilepsia-kohtauksissa voidaan pitkittynyt kohtaus laukaista antamalla midatsolaamia posken limakalvolle tai diatsepaamia peräruiskeena. Ensiapulääkkeitä käytetään eniten lapsilla. Ensiapulääkkeen antaa aina toinen ihminen, jonka täytyy tietää milloin kyseisen henkilön kohtaus on poikkeuksellisen pitkä ja vaatii ensiapulääkkeen käyttöä. Ensiapulääkkeen määrää hoitava lääkäri.

1. Tajuttomuus-kouristuskohtaus

Yleistyneiden tajuttomuus-kouristuskohtausten (toonis-kloonisten) tunnistaminen

Tooninen vaihe:

- Äkillinen tajunnan menetys
- Kaatuminen
- Huuto johtuu kurkunpään lihaksiston kouristuksista
- Vartalo jäykistyy
- Ohimenevä hengityskatko
- Kieli tai poski voi jäädä hampaiden väliin, jolloin suusta saattaa vuotaa verta

Tajuttomuus-kouristuskohtaus (toonis-klooninen) kestää yleensä 1–2 minuuttia.

Kohtauksen jälkeinen vaihe:

- Hengitys palautuu
- Potilas tulee tajuihinsa
- Ohimenevää sekavuutta ja/tai uneliaisuutta tai jälkiuni
- Mahdollisesti oksentelua tai tahatonta virtsaamista tai ulostamista.

Klooninen vaihe:

- Lihaskouristukset ja lihasevettous vuorottelevat
- Vaahromaista sylkeä erittyä
- Hengitys salpautuu muutamaksi sekunniksi (iho voi muuttua sinertäväksi)

Ensiapu

- Pysy rauhallisena. Jokainen voi auttaa epilepsia-kohtauksen saanutta. Ensiavun antaminen ei vaadi erityistaitoja.
- Älä yritä estää kouristusliikkeitä, mutta huolehdi siitä, ettei henkilö niiden aikana kolhi päätänsä tai muuten vahingoita itseään. Kouristelu kestää yleensä vain 1–2 minuuttia.
- Älä laita suuhun mitään, sillä se vaikeuttaa hengittämistä.
- Yritä kääntää henkilö kylkiasentoon heti, kun kouristukset vähenevät. Näin hengitystiet pysyvät avoimina ja mahdolliset eritteet pääsevät valumaan ulos.
- Avaa kiristävät vaatekappaleet ja varmista, että henkilö pystyy hengittämään.
- Hälytä ambulanssi (hätänumero 112), jos kouristelu kestää yli 5 minuuttia tai kohtaus uusiin ennen kuin henkilö on ehtinyt toipua edellisestä kohtauksesta.
- Varmista, että henkilö on kunnolla toipunut, vastaa kysymyksiin, ja tietää, minne on menossa, ennen kuin jätät hänet. Kutsu ambulanssi, jos henkilö on loukkaantunut kohtauksen aikana.

2. Tajunnanhämmärtymiskohtaukset

Monimuotoisten paikallisalkuisen (psikomotoristen, kompleksien partiaalisien) kohtausten tunnistaminen

- Potilas vaikuttaa sekavalta eikä ole täysin tietoinen ympäristöstä
- Tarkoituksettomia ”automaattisia” liikkeitä voi esiintyä (päämäärätöntä kävelyä, käsien hieromista, vaatteiden nyyppimistä, maiskuttelua tai puremisliikkeitä)
- Olemus voi vaikuttaa humalaiselta
- Jos liikkumista yritetään estää, käytös voi muuttua aggressiiviseksi
- Kohtaus kestää yleensä vain muutaman minuutin
- Monimuotoiset paikallisalkuiset kohtaukset voivat edetä yleistyneiksi tajuttomuuskouristuskohtauksiksi.

Ensiapu

- Pysytte kohtauksen saaneen henkilön lähetyvillä ja yritä tarvittaessa varovasti ohjalla potilasta siten, ettei hän vahingoita itseään. Kohtaus kestää yleensä vain muutaman minuutin.
- Älä yritä estää potilaan liikkumista, sillä hän todennäköisesti vastustaa sinua.
- Anna kohtauksen mennä ohi itsestään. Ellei niin käy 5 minuutin kuluessa, hälytä ambulanssi (hätänumero 112).
- Älä poistu henkilön läheltä ennen kuin kohtaus on mennyt kokonaan ohi, ja anna hänen levätä tai nukkua, kunnes hän on täysin toipunut.

3. Poissaolo-kohtaukset (absence)

- Hyvin lyhyitä, nopeasti ohimeneviä kohtauksia
- Tajuttomuus kestää vain muutamia sekunteja ja sitä luullaan usein hajamielisyudeksi
- Katse voi olla tuijottava, silmien räpyttely saattaa tihentyä tai kasvoissa voi esiintyä nykiviä liikkeitä
- Tajuttomuus ei yleensä johda kaatumiseen
- Potilas ei ole itse tietoinen kohtauksesta
- Ennakoivia tai jälkioireita ei esiinny.

Ensiapu

Ei tarpeen. Kohtauksista on kuitenkin syytä keskustella lääkärin kanssa.

EPILEPSIALIITOSTA • neuvontaa • oppaita • kursseja • Epilepsialehti

Epilepsialiitto
Malminkatu 26, 00700 Helsinki
puh. 09 3508 230, fax 09 3508 2322

Puhelinneuvonta 09 3508 2310
www.epilepsia.fi

Aluetoimistot:
Tampere puh. 09 3508 2319
Turku puh. 09 3508 2335
Kuopio puh. 09 3508 2352
Helsinki puh. 09 508 2330
Oulu puh. 09 3508 2325

Kohtauksen sattuessa autat minua parhaiten pysymällä rauhallisena.

Älä hälytä ambulanssia heti paikalle!

Kortin haltijan nimi

Osoite

Lähin omainen

☎

Hoitava lääkäri

☎

Sairastan epilepsiaa.

Vieressä kohtaustyyppini kuvaus

1. 2. 3.

ja auttamisohteet.
Avaa kortti ja katso sisäsivut.

Lääkeylherrykys:

Muuta huomioitavaa: